

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ І ТУРИМУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ОБЛАСНИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА

**ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
ПЛАТФОРМА ДЛЯ МІЖКУЛЬТУРНОГО
ТА МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО
СУСПІЛЬНОГО ДІАЛОГУ**

Матеріали науково-практичної конференції

22-23 травня 2015 року

Харків – 2015

М.О. Давидова,
старший викладач
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

РОЗВИТОК ХУДОЖНІХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ГОНЧАРСТВА ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ НАПРИКІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТЬ

На Лівобережній Україні етнокультурні процеси були зумовлені глибинним світоглядним потенціалом, який і зберіг найдавніші ознаки, притаманні гончарному промислу.

Розквіту гончарства (а отже, насамперед, виробництву глиняного посуду як найважливішого різновиду асортименту) передувала багатовікова історія гончарного виробництва. Кожен з її етапів став важливою складовою української художньої культури. Це і період Київської Русі, коли відбувалося засвоєння багатих візантійських традицій, і занепад під час монголо-татарської навали з поступовим відродженням у добу пізнього Середньовіччя та переорієнтацією на західні впливи через цехове гончарство, і доба бароко, коли багаті місцеві традиції, в поєднанні з різноманітними впливами, обумовили створення національної школи кераміки, що стала основою для здобутків у цьому виді декоративного мистецтва.

Своєрідність соціально-економічної історії гончарства Лівобережної України визначила багато характерних ознак культури і побуту України у цілому.

Саме через соціально-економічні причини, котрі змушували гончарів покидати свої землі, в гончарній справі поступово почали з'являтися новації, які вони переймали від місцевих мешканців. В гончарних виробках з'являлися певні елементи, ознаки, притаманні іншим регіонам України.

Упродовж другої половини XIX – першої третини XX ст., коли асортимент гончарних виробів був чи не найрізноманітнішим за всі періоди керамічного виробництва, на наших землях українські гончарі створювали посуд (кухонний, столовий, обрядовий), фігурні посудини у вигляді людей і тварин, зооморфну й антропоморфну пластику, іграшку, архітектурну кераміку (кахлі, димарі, цеглу, черепицю, облицювальні плитки). У великих осередках створювали

майже всі ці вироби. Менш значні центри спеціалізувалися на окремих групах.

Серед гончарів заможних майстрів було зовсім мало, деякі з них наймали до себе на роботу гончарів, які не мали необхідного обладнання та інструментів для занять гончарною справою. Але була й інша причина, що гальмувала розвиток гончарного промислу. Це – недостатня кількість спеціальних училищ та професійних викладачів. Так, наприклад, Лебединське земство (Сумська губернія) мало в своєму повіті лише одного гончаря, а Зінківське (Полтавська губернія) – двох, які не отримали повної спеціальної освіти в Опішному або гончарської майстерності в Миргороді.

Наприкінці XIX – на початку XX ст. розпочалося виготовлення речей, обумовлених запитами міського споживача й запровадженням у сільську культуру міських смаків. У радянський час набула поширення продукція артілей, яка стала своєрідним розвитком традицій української народної кераміки, а також продовжувалося виробництво і в домашніх умовах у традиційних осередках. І в наш час ще працюють окремі майстри, які створюють традиційні гончарні вироби.

Тож, для збереження виробництва українських глиняних виробів необхідні, насамперед, заходи держави – від підтримки конкретних майстрів до вдумливої економічної політики в цілому.